

Mogen we het nu over klimaatwijziging hebben?

Dirk Holemans

'Can we talk about climate change now?' Het was een veelzeggend spandoek. Daarachter Engelse slachtoffers van de watersnood, zich verzameland, met de laarzen aan op wat normaal een weg was, maar nu dus een kleine rivier.

Een duidelijke boodschap. Een die meer dan ooit dringend aan de orde is. Terwijl de realiteit van klimaatwijziging zich op meer en meer plekken in de wereld concreet aftekent, gedraagt de Europese Commissie zich immers meer en meer wereldvreemd. Nochtans is Europa het niveau om werk te maken van een slagvaardig klimaatbeleid dat mensen over grenzen heen verenigt in het samenwerken aan een duurzame toekomst.

Eerst nog even herhalen wat de wetenschap ons leert: een opwarming van de aarde met meer dan 2°C moeten we te allen prijze vermijden, want dan komen onomkeerbare processen op gang, zoals het afsmelten van ijskappen. Willen we dit doemscenario vermijden, dan zullen we in de industrielanden onze broeikasgasuitstoot met een factor 10 moeten terugbrengen. In mensentaal: in 2050 moet onze uitstoot tien keer kleiner zijn dan vandaag!

Het goede nieuws is dat er meer en meer rapporten verschijnen die duidelijk maken dat dit een haalbare kaart is. Op voorwaarde dat we niet talmen, en een duidelijk stappenplan volgen met ambitieuze mijlpalen. Het slechte nieuws is dat het er naar uitziet dat, onder druk van de traditionele energie- en oliesector, de Europese Commissie terugdeinst om voor de toekomst te kiezen. Ondertussen koopt Vlaanderen vooral schone lucht in het buitenland...

Is het toeval dat Europa haar leiderspositie op het gebied van klimaat en energie loslaat? De Europese Commissie stelde alleszins januari jongstleden erg zwakke klimaatvoorstellen voor 2030 voor: 40 procent minder CO₂ uitstoten dan in 1990 en een aandeel van 27 procent hernieuwbare energie in de totale Europese energiemix. Dit oogt veel, maar is het helemaal niet: door de economische crisis ligt de doelstelling voor de uitstootvermindering dichterbij dan je denkt en is deze dus helemaal niet ambitieus. En voor energiebesparing, de beste maatregel die je je kan inbeelden, werd er gewoonweg geen doelstelling meer gepresenteerd!

Begin februari stemde het Europees Parlement gelukkig voor drie bindende klimaatdoelstellingen. De parlementsleden roepen op om tegen 2030 minstens 40 procent minder CO₂ uit te stoten, minstens 30 procent hernieuwbare energie te produceren en 40 procent energie te besparen. Een duidelijker boodschap konden de volksvertegenwoordigers niet geven aan de Europese staats- en regeringsleiders die finaal in maart de knoop doorhakken.

En toch... zelfs met deze hogere ambities geraken we nooit aan 90 procent reductie tegen 2050. Om daar te geraken moeten we durven mikken op 60 procent minder uitstoot in 2030 en 45 procent hernieuwbare energie in het totale energiegebruik.

Maar daar zijn we dus niet naar op weg. In de transitie van het energiesysteem die nodig en bezig is, beginnen de traditionele actoren zich te organiseren om de noodzakelijke veranderingen tegen te houden. Het toont dat transitie, een belangrijk thema waar het Oikostijdschrift al geruime tijd aandacht aan besteedt, geen technisch of neutraal gegeven is. Systeemverandering grijpt altijd in op gevestigde belangen en machtsverhoudingen, en komt er dus enkel als er sociale strijd voor gevoerd wordt. In die zin verschilt de huidige eeuw weinig van de vorige, toen er werk werd gemaakt van de sociale welvaartsstaat.

In plaats van mee te kiezen voor de toekomst, transitie dus, is het behoud van wat vroeger werd uitgebouwd – denk aan kerncentrales – aan de orde volgens sommige belanghebbenden. Want door de snelle groei van hernieuwbare energie, zeker bij een windrijke en zachte winter als die van 2013, is elektriciteit te goedkoop naar de zin van deze traditionele producenten. Deze zijn gewend om de boel te controleren vanuit de situatie van eenwegverkeer: van producent naar consument. Maar in Denemarken en Duitsland hebben energicoöperaties de almacht gebroken. Dus gaan ze naar Brussel, om te lobbyen tegen te ambitieuze klimaatdoelstellingen. En blijkbaar met succes, zoals de slappe voorstellen van de Europese Commissie tonen.

Nochtans is dit ook op het vlak van economie absolute waanzin. Want het is meer dan een fait divers: met de Europese import van fossiele brandstoffen in 2012 was een bedrag van zomaar 545 miljard euro gemoeid, het bruto binnenlands product van Finland, Hongarije, Portugal en Slowakije tezamen! En de sector van de hernieuwbare energie is ondertussen uitgebouwd tot een domein waarin ruim een miljoen mensen werken en nog steeds jobs bijkomen. Het is deze sector die we zekerheid moeten bieden, niet de kerncentrales van decennia terug uit de 20ste eeuw.

25 Mei is dan ook niet de moeder van alle verkiezingen omdat er drie verkiezingen samenvallen op dezelfde dag. Ze is dit omdat de tijd voorbij is dat we in de toekomst nog werk kunnen maken van een doortastend klimaatbeleid. Het is nu of nooit.

Redactionele noot: De eindnoten bij enkele artikels van Oikos 67 ontbraken, waarvoor excuses van de redactie, en zijn terug te vinden op www.oikos.be.